
mededelingenblad van het **SINT JOZEFKOOR**

JAARGANG 12 no 1 maart 2002

Redactie:
Wim van Hugten

LAETARE (Verblijd U)

Een trouwe kerkbezoeker, die al tientallen jaren steevast iedere zondag naar de St. Jozefkerk komt om de Gregoriaanse Hoogmis bij te wonen, sprak mij afgelopen zondag na de mis aan.

“Och, Theo, wat hebben jullie vandaag toch weer mooi gezongen. Je weet dat ik speciaal daarvoor naar hier kom. Ik zie er elke week naar uit. Vanmorgen wist ik al dat het vandaag extra genieten zou worden, het is immers “half-vasten” met Laetare. (En hij zingt zelf meteen de aanhef)

Dat doet me zo goed; dan kan ik er weer een week tegen”, vertrouwde hij mij tot slot toe. En hij liet deze laatste woorden vergezeld gaan van een extra donatie aan het koor.

Tijdens mijn openingswoord op de jaarvergadering heb ik nogmaals proberen uit te leggen waarom het lid-zijn van ons koor voor mij persoonlijk en voor velen onder ons in het geheel geen opgave is m.b.t. tot het iedere week verzorgen van de Hoogmis in de St. Jozefkerk. Integendeel zelfs!

Ook werd daarin wederom duidelijk dat wij niet zomaar een "gewoon" koor zijn. Naast het uiteraard graag zingen, dragen wij ook een missie met ons mee.

Het doel dat wij ons stellen "Cantate Domine" (zing voor de Heer) is niet zomaar een loze kreet. Overtuigd dat wij met onze zang een bijdrage leveren aan de geloofsbelijdenis van vele parochianen, doet mij en naar ik hoop vele onder ons, goed.

Het afgelopen weekend, ben ik daarin alleen nog maar gesterkt.

Het is duidelijk; we zijn al een eind gevorderd in de vastentijd, een tijd van veertig dagen als voorbereiding op het Paasfeest. Een belangrijk aspect bij deze voorbereiding is het gebed. Niet alleen thuis, maar zeker ook samen in de kerk. En zoals jullie al zo vaak hebben horen zeggen dat zingen tweemaal bidden is; geldt dat zeker voor déze tijd.

In de gezangen van "Laetare-zondag" hoorde men hier en daar al de klokken luiden voor het aanstaande feest, het feest van de Verrijzenis.

Het is voor ons een groot voorrecht om aan deze voorbereiding mee te mogen werken. Verblijd U! (Laetare)

Theo Bastiaans,
voorzitter.

PASEN: EEN FEEST VAN EN IN DE GEMEENSCHAP

Christen, of mens word: je niet in je eentje, of door eigen prestatie. Hoe vreemd het ons tegenwoordig ook in de oren klinkt: we moeten ons gelovig openen voor het handelen van God in de wereld, in ons eigen leven. Christen word: je niet in je eentje, en dat betekent dat je het alleen worden kunt in de gemeenschap van medegelovigen dankzij het van-elkaar en voor-elkaar van het gemeenschappelijk geloven en bidden. Natuurlijk hoort bij geloven ook het 'stille kamertje' van de eenzaamheid voor de zoekende en gelovige mens die zich voor Gods Aangezicht plaatst. Maar daar mag het niet bij blijven. Geloven vraagt ook om het gezamenlijke. God komt door mensen tot mensen. Ook in het geestelijk leven is de mens een ongesloten wezen. We zouden de moderne illusie moeten overwinnen, die beweert dat religie het intiemste is dat we in onszelf beleven en dat met het openbare leven niets te doen zou hebben. Zo wordt geloven iets onwerkelijks, iets dat met onze werkelijkheid niets meer te maken heeft. Bovendien neem je dan het meest kostbare weg in de omgang met andere mensen: je geloof in God en de medemens. Echte gemeenschap van mensen is juist in God gefundeerd die zelf ook ieder mens liefheeft en helpt en die ons helpt ook zo te doen. Echte gemeenschap nodigt uit een ander te helpen, omdat je zelf in geloof Gods hulp ervaren hebt.

In de paasevangeliën horen wij over de vrouwen die naar het graf gaan, en het leeg vinden. Ze rennen terug naar de leerlingen om hen deelgenoot te maken van hun ontdekking. Het paasgeloof nodigt uit tot gemeenschap: je deelt het met de ander, en houdt het niet voor jezelf...

Over enkele weken staan wij weer voor de pittige opgave om de Goede Week gestalte te geven. We mogen in gezang en liturgie uitdrukken en beleven wat er op het kernmoment van Jezus' leven gebeurd is. Moge dat onze parochiegemeenschap versterken, en de goede onderlinge banden een diepte geven. Dan kunnen we ook de rest van het jaar veel voor elkaar betekenen, en elkaar tot steun zijn op feestelijke dagen, op

gewone dagen, op dagen van verdriet. Dan is een koor geen zangvereniging, maar een gemeenschap van mensen op wie Gods welbehagen rust. In het verleden mochten we daar al veel goeds van ondervinden, moge het paasfeest ons weer nieuwe inspiratie geven om op die weg te blijven! Van harte wens ik jullie allen een Zalig Pasen, met heel veel dank voor alle extra inzet rond Pasen!

Ard Smulders, pastoor

ONZE JARIGEN

Onze jarigen in maart april en mei zijn:

1 maart	André van de Laar
14 maart	Yvonne van Moorsel
22 maart	Jan Swinkels
24 maart	Wim van Hugten
9 april	Jan de Bruijn
17 april	Maud Brugmans
28 april	Mijke Bastiaans
16 mei	Regina Bastiaans
25 mei	Stan Gruijters
28 mei	Gerard Akkermans

Bestuur, dirigenten en leden feliciteren u van harte en wensen u een fijne verjaardag toe.

ROOSTER

- di 19 mrt Hoogfeest van Sint Jozef
19.00 uur H. Mis
- za 23 mrt rep
- zo 24 mrt Palmzondag (speciaal boekje)
Motet: So fahr ich hin
- do 28 mrt Witte Donderdag (speciaal boekje)
Motet: Ave Verum, Elgar
18.30 uur repetitie
19.00 uur H. Mis
- vr 29 mrt Goede Vrijdag (speciaal boekje)
Motet: Caliga Verunt
18.30 uur repetitie
19.00 viering
- za 30 mrt rep
20.30 uur Paaswake (speciaal boekje)
- zo 31 mrt Hoogfeest van Pasen
09.00 uur repetitie
09.30 H. Mis
Alleluia: Pascha
Sequentia: Victimae
Missa Pange Lingua, Josquin des Prez
Motet: Almighty
- za 6 apr rep
- zo 7 apr 2e zondag van Pasen
Alleluia: Post Dies
Sequentia: Victimae
- za 13 apr rep
- zo 14 apr 3e zondag van Pasen
Alleluia: Cognoverunt
- za 20 apr **repetitie in de Sint Jozefkerk (Morrisweekend)**
- zo 21 apr 4^e zondag van Pasen
Alleluia: Ego sum
- za 27 apr rep
- zo 28 apr 5^e zondag van Pasen
Alleluia: Dexterā

- za 4 mei rep
zo 5 mei 6^e zondag van Pasen
Alleluia: Surrexit
Maria-motet
do 9 mei Hemelvaart
Alleluia: Ascendit
Offertorium: Ascendit
za 11 mei rep
zo 12 mei 7^e zondag van Pasen
Alleluia: Non vos
Maria-motet
za 18 mei **H. Mis en Vespers Ver. voor Latijnse Liturgie**
rep
zo 19 mei Pinksteren
Alleluia: Veni
Sequentia: Veni
Meerstemmige mis door de dames

DE GREGORIAANSE LITURGIE

In deze uitgave van het mededelingenblad is onder de titel "De restauratie van het Gregoriaans" het laatste deel opgenomen van de door Antoon Wijnen geschreven serie "De Gregoriaanse Liturgie". Wij danken hem hartelijk voor deze interessante en leerzame bijdrage voor ons mededelingenblad.

Het is ons een genoegen te kunnen mededelen dat deze serie gevolgd wordt door een eveneens door hem geschreven reeks met als titel "Uitvoeringstechnieken van het gregoriaans".

CANTATE DOMINO

“Als je zingen voor de Heer als doel hebt gesteld, dan is lid zijn van het Sint Jozefkoor prachtig. Dan ben je daar op je plaats en dan gaat het nakomen van de daaruit voortvloeiende verplichtingen als vanzelf. 2001 Was een goed jaar voor het Sint Jozefkoor. Maar toch! We hebben meer leden dan we in de kerk zien en daarom was 2001 ook weer niet zo'n goed jaar. Als we willen blijven zingen dan moet dat anders. Daarom, stel je als lid van het Sint Jozefkoor ten doel: zingen voor de Heer, denk daar over na en handel er naar.” Aldus de voorzitter in zijn opening van de op 23 februari 2002 in het TDI gehouden ledenvergadering.

Dames slaan nieuwe weg in

Na afloop van de periode dat zij Leontain van Lieshout heeft vervangen, is Lisinka de Vries lid geworden van het koor en heeft zij inmiddels de muzikale leiding van de dames op zich genomen. Vervolgens hebben de dames samen besloten beter te willen presteren en zich nadrukkelijker te profileren. Zo zullen zij vaker en ook elders repeteren, zelfstandig stukken instuderen en deze uitvoeren in het kader van het opluisteren van liturgische plechtigheden door het Sint Jozefkoor. Voor het eerst zullen zij in dit kader met Pinksteren de meerstemmige gezangen verzorgen. Uitvoeringen buiten de liturgische plechtigheden om behoren tot de mogelijkheden maar moeten wel passen binnen de doelstellingen van het koor. De eindverantwoordelijkheid voor de activiteiten blijft bij het bestuur liggen. Vanzelfsprekend blijven de dames hun normale bijdrage als sopraan of alt aan het koor leveren.

Deze nieuwe aanpak kan leiden tot uitbreiding van het aantal leden van de damesafdeling. Verwacht wordt dat het koor van deze nieuwe ontwikkeling profijt zal hebben en de dames in het bijzonder.

Bestuurssamenstelling

Theo Bastiaans en Hans van Saaze zijn aftredend en herkiesbaar. Jan de Bruijn treedt om persoonlijke redenen tussentijds af. Omdat er voor 3 bestuursplaatsen 4 kandidaten zijn vindt er een verkiezing plaats met als resultaat dat Theo Bastiaans, Hans van Saaze en Petra Leenders gekozen worden. Zij vormen samen met Caroline van Lieshout en Antoon Wijnen het bestuur.

De voorzitter dankt Jan de Bruijn voor zijn inspanningen voor het koor gedurende meerdere bestuursperiodes. Het is vaak moeilijk om uit te drukken wat iemand voor een bestuur heeft betekend, maar met Jan was het goed samenwerken, veel lachen en veel meeleven in tijden dat het even tegen zat. Ik ben blij voor al die jaren als medebestuurslid en hopelijk volgen er nog vele jaren samen als koorzanger, zo besloot de voorzitter.

Bijzondere activiteiten in 2002

In 2002 zal het aantal bijzondere activiteiten zoveel mogelijk beperkt blijven. Toch zijn er reeds enkele gepland en wel de volgende:

18 mei

H. Mis en Vespers in het kader van de Algemene Ledendag van de Vereniging voor Latijnse Liturgie.

mei/juni

CD-opname Maria-motetten.

19 oktober

H. Mis en Vespers in het kader van de informatiedag van de Benedictijner Stichting Gräfintal

MISSA PANGE LINGUA VAN JOSQUIN DES PREZ

Josquin des Prez (ca. 1440-1521) wordt gezien als de grootste componist van zijn generatie. Over zijn levensloop is weinig bekend. Hij werd geboren in Picardië, bracht waarschijnlijk vele jaren door in

Italië waar hij werkte als zanger en als componist aan verschillende hoven. In 1504 werd hij benoemd tot kanunnik te Condé. Hij liet een omvangrijk oeuvre na, dat bestaat uit missen, motetten en wereldlijke werken.

Alhoewel Josquin in zijn miscomposities het conservatiefst is, maakt hij toch gebruik van alle Renaissance-technieken en brengt die tot een ongekend niveau. Een zeer belangrijke techniek is de "Cantus prius factus"-techniek: een bestaande melodie wordt in een nieuwe compositie verwerkt. Die melodie kan een heel gewoon volksliedje zijn (bijvoorbeeld l'Homme armé waar tientallen missen op gebaseerd zijn), maar ook gregoriaanse gezangen. Het verwerken van zo'n melodie kan op twee manieren plaatsvinden:

- de melodie wordt onveranderd geciteerd in langere notenwaarden, meestal de tenor, de zogenaamde cantus firmus;
- de noten van de cantus prius factus fungeren als basis voor een nieuwe melodie. Het wordt dan een vrije bewerking door middel van interpolaties en ornamentiek. Dit heet dan de "parafrase"-techniek. Deze werd veelvuldig gebruikt door de Nederlandse school omdat het een ideale manier was om oud en nieuw materiaal met elkaar te verbinden.

De "Missa Pange Lingua" is gebaseerd op de gregoriaanse hymne Pange Lingua. De hymne is door Josquin in zes korte frasen verdeeld, die kiemcellen vormen voor de ontplooiing van nieuwe melodieën. Pas in het Agnus Dei is de melodie herkenbaar aanwezig in de sopraanpartij. Daarvoor is er steeds sprake van korte fragmenten die opgenomen zijn in nieuwe melodieën.

Een andere techniek die een belangrijke rol speelt in deze mis is de zogenaamde "stempaar"-techniek. De stemmen zetten twee aan twee in, in een gelijke intervallsrelatie. Zie bijvoorbeeld tenor/bas enerzijds en superius/altus anderzijds aan het begin van het Kyrië. Dit heeft een grote transparantie tot gevolg. Eén van de redenen waarom deze compositie als een groot meesterwerk beschouwd mag worden.

DE GREGORIAANSE LITURGIE

De restauratie van het Gregoriaans.

Herstel (1900 tot heden):

Dat denkt ook Dom Guéranger uit Solesmes in Frankrijk die gauw genoeg in de gaten heeft dat je de Romeinse liturgie (waar hij een groot voorstander van is) niet kunt herstellen zonder ook het Gregoriaans grondig aan te pakken. Hij belast Dom Jausions met een zware voorstudie. Dom Pothier sluit zich hierbij aan en met de vergelijkende handschriftenstudie als basis wordt de restauratie ter hand genomen en publiceert Dom Pothier na 20 jaar zijn standaardwerk *Les Mélodies Grégoriennes*.

Ook Duitsland zit niet stil. Haberl ontdekt een oude Medicea uitgave uit 1615. Hij is ervan overtuigd dat dit een authentiek werk van Palestrina is en krijgt het voor elkaar met pauselijke goedkeuring (30 jarig drukprivilege) dit werk bij Pustet uit te geven. Solesmes met zijn uitgever Desclée nemen de strijdbijl op. Een jonge medewerker van Dom Pothier, Dom Mocquereau, komt met het idee de onwetenschappelijkheid van de Pustetuitgave aan te tonen door publicatie van oude handschriften in de monumentale serie *Paléographie Musicale*. Dit idee strookt niet met de opvatting van Dom Pothier. Helaas ontstaat er later tussen beide geleerden een ernstig meningsverschil met name over het ritme en dezelfde lengte van alle noten (*musica plana* idee rond de 12e eeuw). De monniken groeien uit elkaar, waarop Dom Pothier uit Solesmes vertrekt naar St. Wandrille waar hij kort daarop wordt benoemd tot abt.

Met betrekking tot de nootlengte (tijdsduur) heeft Dom Pothier zich gebaseerd op een theorie van Kanunnik Gontier beschreven in "Méthode raisonnée" en wel wordt aangeduid met het begrip oratorisch ritme. Kort gezegd: ritme wordt bepaald door de tekst (natuurlijke declamatie). Dom Mocquereau ziet ritme in eerste instantie puur muzikaal als gevolg van de melodie (nombre musical). Hierop baseert hij zijn theorie van de twee en drie noten omvattende samengestelde tijd (neumen) met arsis en thesisgroepen.

De wetenschap staat niet stil en zoekt nog steeds naar de reden waarom er dan in de diverse handschriften een diversiteit aan tekens is voor dezelfde neum, dat duidt toch op een andere uitvoeringswijze van het Gregoriaans. Deze tak van onderzoek heet in wetenschappelijke kring "Semiologie" met Dom Eugène Cardine (bij leven) uit Solesmes als exponent.

Een andere waardering van de puntnoot, een andere uitvoering van salicus en liggend episema, zoals door Jos Leenen wordt toegepast de laatste tijd, zijn overgenomen resultaten van die Semiologie.

Deze wetenschap probeert ook een brug te slaan tussen de theorie van Gontier-Pothier en die van Mocquereau. Dom Gardine zegt hierover: Een zuiver theoretisch ritme bestaat in het Gregoriaans niet. Het ritme bestaat alleen in het samengaan (in elkaar opgaan, symbiose) van tekst en melodie. Nóg nauwkeuriger gezegd: in het samengaan van lettergreep en klank. Het ritme van de gregoriaanse muziek heeft dus de elasticiteit (de onregelmatigheid) die het met zorg uitgesproken woord ook heeft.

Sportdag voor iedereen

Zoals jullie weten, zijn we op het moment dat dit blaadje verschijnt, al wezen schaatsen met de jeugd en met een aantal heren en dames.

Voor degene die dit hebben gemist (en natuurlijk ook voor iedereen die mee is geweest), komt er nog een nieuwe kans om iets met het hele koor te doen. We willen dit jaar weer een sportdag en een barbecue organiseren voor alle leden en hun partners en kinderen.

We hebben dit al een paar jaar niet meer gedaan, omdat er nog maar weinig sporters waren. Ondertussen zijn er echter wat sportieve jeugdleden bij gekomen en daarom willen we er weer eens een gezellige middag van maken op het sportveld aan de Bakelsedijk.

Om te weten of er genoeg belangstelling is bij de heren en dames, willen we vragen om voor 1 april aan Mijke door te geven of jij hier ook zin in hebt en of je dan ook mee gaat sporten. Als dan blijkt dat er genoeg sporters en supporters zijn, horen jullie snel wanneer het plaats zal vinden.

Groetjes Leontain, Silvère en Mijke